

MƏHƏBBƏT TƏRANƏLƏRİ

Mirzə Şəfi Vazeh

<http://www.kitablar.com>
<http://www.kitablar.org/>

İstinad: (Alman dilindən tərcümələr)
Bu kiçik məhəbbət təranələrim,
Yaranmış ətrindən tər nanələrin.
Əks-sədasıdır bu səslər, ey dost,
Eşqin, səadətin və nalələrin...

Ağlımla qəlbimin özgə yolu var
hər biri bir yolda puç edər məni.
Birisi sevdadan uzaqlaşdırar,
O biri sevdaya tuş edər məni.
Ağlım kecə-gündüz yazıq qəlbimi
Daima danlayar, daima söyər.
Qəlbimsə sevdaya bir həris kimi,
Daima istəyər, daima sevər.

Şərab məclisində, gül məclisində,
Dodaq məclisində, dil məclisində

Verərkən hurilər şirin busəni,
Şeytanın lənəti qorxutmur məni.

Günəş işığını yayıb hər yana,
Min rənglə nur səpir mavi ümmana.
Onun şöləsindən bərq vuran sular,
Az qalır alısa, az qalır yana.
Sənə oxuduğum təranələrin.
Sonsuz ümmanında günəşsən, pərim!
Odur ki, bərq vurub yanır, parlayır,
Çöhrənin şövqündən bu nəğmələrim.

Yenə gəldi qızıl gülün dövranı,
İşıq saçıb dörd bir tərəf vurdu bərq.
Cilvələnib yer üzünün hər yanı,
Dodaqların busəsinə oldu qərq.
Gül bülbülə, bülbül gülə etdi naz
Ürəklərdən uçub getdi kədər, qəm.
Qocalar da budur,- deyib-gəldi yaz!
Gülün, meyin məclisinə oldu cəm.

Qovuşan zamanda könül könülə,
Nəfəslər nəfəsə, çiçəklər gülə,
Dodaqlar edərkən abi-həyat nuş,
Ağıl sərxoş olur, başdan çıxır huş.
Ötərgi hisslərə amma, vermə haq,
Hər adi cismani nəşədən uzaq!
Bizim sevdamızın ülvü qüvvəsi,
Nəcib arzuların səsidir, səsi!

Sənin dodağından busə almasam,
İllərlə yanında mehman qalmasam,
Bu fani dünyaya nə etsəm yenə,
O qismət eyləməz səadət mənə.
Baxışın qəlbimə işıq, nur çilər,
Onunla dünyanı ağıl dərk edər.
Ən nəcib hisslərin açarındır o,
Ömrümün-günümün baharıdır o!
Şirin arzularım göylərdən dərin,
Mənim sarbanımdır şux nəzərlərin.

Küləklər işlədir dəyirmanları,
Maşını tərpedir suyun buxarı.
Döyüşə sövq edir bu qəlbimizi,
Coşan hissimizin sərt tufanları.
Lakin min küləkdən, tufandan, sudan
Bütün qüvvələrin hamsından inan
Bir güclü qüvvə var, bir küclü nəsim,
Sonin məlahətli, incə nəfəsin!

Z Ü L E Y X A

Göy üzünü bəzəyirsə al günəş necə,
Qəlb evimi bəzəyirsən sən də, eləcə.
Yetişmişəm sayəndə mən bu səadətə,
Könlüm bil ki, düşər olar sənsiz zülmətə
Bəllidir ki, yerə zülmət düşəndə birdən
O, gizlədər hər nə varsa gözdən, nəzərdən.
Amma günəş nur saçanda göylərdən bizə,
Yerin bütün gözəlliyi görünər gözə.

Cənnət qapıları günün birində,
Mömin bəndələrə açılan zaman.
Günahlı, günahsız... hamı yerində
Gözləyər qəlbində şübhəylə, güman.
Bütün günahkarlar içində tək mən,
Dayanıb duraram qara-qorxusuz.
Cənnət qapısını bu dünyada sən
Açmısan üzümə ey nazəndə qız!

göydə dövrə vuran ulduzlara bax,
Yenə nur saçırılar bizlərdən uzaq.
Başımız üstündə o qızıl çətir,
Bizim arzumuzdan toxunmuş nədir?!
Durub, bir-birindən uzaqda yanar,
Gah batır, gah da ki, sayrışar onlar.
Qəmli dursalar da, səmada titrək,
Onlar da birləşər bir vaxt bizim tək.

Sevinib dolandıq biz aşına tək,
Yeni bir eşq ilə döyündü ürək.
Səninlə dost oldum, ey gözəl xilqət
Verdi məhəbbətin mənə mərifət.
İndi dərk edirəm başqa cür, qəti
Eşqi, səadəti və məhəbbəti.
Səni istər ikən gətirmək ələ,
Mən özüm olmuşam qarşında kölə..

Munis kəncliyinin əzəmətiylə,
Sən mənim qarşımda saçanda şölə,
Sanasan enümdə açıldı göylər,
Mat-məbhut qaldım mən yox oldu kədər.
Misilsiz nemətdir seyr etmək səni,
Baxdım, məftun etdi camalın məni,
Uçdun, qanadlanıb üstümə birbaş,
Sanki olmuş idik nə vaxtdı sirdaş.

Cəhalət içində olmuşdum sərsəm,
Qocalıb getmişdim ürəyimdə qəm.
Gümrah cavan etdi yenidən məni,
Bir mey, bir məhəbbət, bir də ki, nəğməm
Mey iç, Mirzə Şəfi, dayanma gəl boş,
Ol meylə, sevdəylə, nəğməylə sərxoş.
Yalnız nəşə çağır coşar nəğmələr,
Odur ki, ey nəğməm, nəşələnilib coş!

İstədim ki, bir dəmət düzəldim ey mələk, sənə,
Əfsus ki, tapmadım mən, nə gül, nə bir çiçək, sənə.
Dörd yanımdı indi gül-çiçək, dörd yanımdı indi yasəmən,
Əlim irişməz əlinə, artıq yoxsan yanımda sən...

Qoy o vaxta kimi ömür uzansın,
Devranın qanadı düşsün, dayansın.
Şirin bir həsrətin, xoş xatirənin
Qiyməti böyükdür, mənası dərin.
İnan, çatmasa da əlim əlinə,
Sənin yanındadır xəyalım yenə.

Biz də qucaqlaşdıq, biz də yanırıq,

Çıxar yadımızdan dərdimiz artıq.
Qəlbimiz qızınıb hərarət ilə.
İsیدər dünyanı məhəbbət ilə.
Yerlə göy əyilib qovuşar yenə,
Busələr verərək biri-birinə.
Onlar da yetərlər arzuya, kama,
Onda mən yer ollam, sən isə səma.

Nüfuz eyləyərdik yerin tərkinə,
Uçardıq göylərə, ulduza, günə.
Yuxlamış sirləri salardıq oyaq,
Şirin nəğmələrə asardıq qulaq.
Bütün yer üzünün gözəllikləri,
İlıq yay havası, çəmən gülləri,
Göydə ulduzlar da, güləndə üzə
Deyərdik hamısı verilmiş bizə.

Fələyin çərxini saxlamaq olmaz,
Böyük sevincin də ömrü olar az.
Gəldim, məsud olam, yanına sən
Döndüm, nəqş oldu ki, qəlbimə əksin,
Səadət yolunu göstərsin mənə,
Bir də, çatmaq üçün əlim əlinə

KÖHNƏ MƏHƏBBƏT

Vaxt var idi güclü, cavan qolumla,
Səni bərk-bərk. qucaqlayıb öpərdim.
Gənçlik getdi... Köhnə eşqin oduyla,
Vurur qəlbim indiyədək... nə dərdim!
Mənim həyat üzüyümün qaşısı,an,
O üzüyün bəzəyi sən, daşı sən.
İnan, bütün nəğmələrim sənindir,
Ürəyə bax... neyləyirsən yaşı sən.

HİKMƏTLİ SÖZLƏR, ZƏMANƏDƏN ŞİKAYƏT VƏ ETİRAZLAR

Qəlbimin, ruhumun qanadıyla mən,
Çıxdım aydınlığa zülmət gecədə.
Gördüm şəriyyətdə həqiqətimi-
Tapdım həqiqətdə şəriyyətimi.

Qoy sən həqiqəti söyləyən zaman,
Qopsun min təhlükə, qopsun min tufan
Gəl baxma bunlara, ey Mirzə Şəfi!
Uca tut daima arı, şərəfi.
Həqiqət bir şeydir gözəllik ilə,
Olmı gözləlik gəlməsin dilə?
Cəzadan, təqibdən olmaqçün uzaq,
Bəzən sözlərini söyləmə cılıpaq-
Asta ol, özünü daim gözlə sən,
Acı sözünü də, de xoş sözlə sən.

Şahların ziynətli hədiyyəsinə,
Təriflə vurarıq daha da ziynət.
Ancaq təbiətin min töhfəsinə,
İnanın, vermərik bir dəfə qiymət.

Selləri coşdurub, çaylar axdıran,
Göydə buludlara şimşək çaxdıran,
Sonsuz qüvvələri peyda eyləyən
Bəşər taleini vəsf edirəm mən.

İti qılınç sürüşərək düşsə yatağa,
Üzü yumşaq ipək üstən sıçrar qırağa.
Bu dünyada kəskinlikdən, zor, gücdən artıq
Səmər verər xeyirxahlıq və mehribanlıq.

Düzlüklə alçaqlıq çarpışan zaman
Alçaqlıq nədənsə qazanır hər an.
Çünki alçaqlarçün ən alçaq işlər,
Alçaqlıq deyildir, hünərdir, hünər.

Müdrilik adamı çox xoşbəxt edər,
Lakin elm artdıqca, çoxalar kədər.
Bu dünya üzündə xoşbəxtdir axmaq,

Aqıl həsəd etməz ona da, ancaq.

Özünü şux göstər, özünü saxla,
Getməsin üzündən tərəvət əsla.
Amma düşünmə ki, ölüm nə gəzir?!
O, durar qapında bir gun müntəzir.

Mal-dövlət vərəsəlik olsa da, asan,
Zəhmət çəkib bir ev tikmək müşküldür yaman.
Babaların, nənələrin şanı-şöhrəti,
Nəvələrin qürurunu artırır qəti!
Lakin, verər insanlara əsl ləzzəti,
Öz əliylə qazandığı varı-dövləti.

Bu dünyanın kədərini, qəmini,
Sorsan, deyər yer üzündə hamıdan,
Ahu-fəğan çıxararmı bu dərdi
Ürəklərin viran qalmış damından?
Fəlakətə, işkəncəyə, kədərə,
Üstün gəlib qılınc çəkmək gərəkdir
Ümid bağla sən bir yolluq hünərə,
Üləmalar* nə desələr, kələkdir.
Anlaşılmaz möüzənlə, duanla
Sən artırma bu dünyada ələmi.
Qoy məqsədin bir şey olsun... gəl anla,
Tez ol qurtar dərdü-qəmdən ələmi!

İstinad: (Alimlər. Burada kinayə və eyhamla işlədilməlidir. Mollalar, ruhanilər nəzərdə tutulur. Red.)
Şikayətmi edim, gülümmü, bilməm
Dünyanın yarısı dərrakədən kəm.
Edir utanmadan, eyləmədən ar,
Mini bir axmağın sözünü təkrar.
Yox! Səni mədh edim, qoy ey yaradan,
Ki, tutmuş dünyanı bu qədər nadan.
Etməsəydin bizə bu mərhəməti,
Olmazdı ağlın da qədri, qiyməti.

Məni sevənlərə məhəbbətim var,
Nifrət edənlərə min nifrətim var.

Əgər əl çəksəm də, səadətimdən,
Mən əl götürməyəm bu adətimdən.
Kişisən, var isə səndə cəsarət,
Olsun xislətində belə bir adət:
Yaxşılıq edənə yaxşılıq eylə,
Cavab ver yamana yamanlıq ilə.
Türfə gözəlləri sevib duyarlar,
Qəşəng gül yanağı sığallayarlar.
Əkib becərərlər münbit tarlanı
Əzib öldürərlər əfi ilanı.
Namusa, qeyrətə sataşanları
Əfv edən, əslində zəif adamdır.
Yumşaqlıq yaraşar qadın qəlbinə
Kişininki isə bil, intiqamdır!

Ey bəşərin xilasına edilən kömək,-
Ey göylərin ilk töhfəsi, sevimli əmək!
Yenə xidmət edənlərə təsəllisən sən,
Müdrəklərin ilk arzusu, ilk istəyisən.
Ancaq, nadan çətin işdən qaçar asana,
Məhv olardım dirənmədən min yol əsana!
Ey göylərin ilk vergisi!.. İnan ki, sənə
Daim sadıq qalasıyam gedincə sinə.

Gülüb cavabını qaytar mehriban,
Birisini kinayə edərsə sənə.
Bil ki, kinayəyə layiq olmayan
Min bir kinayədən alçalmaz yenə.

Sən öz mənliyinin dar sarayından
Kənara çıxmasan, ey dostum, inan
Anla ki, ömründə ola bilməzsən
Düzlük evində də, bir dəfə mehman.

Tozu qaldırsa da nə qədər külək,
Toz öz tozluğunu dəyişməyəcək.
Gömülmuş olsa da, toza cəvahir,
Yenə də, qiyməti öz üstündədir.

Ələ qədəh alsan, gəl olma nadan,

İçmə hiss etmədən, içmə duymadan.
Özünü böyüdüb boş yerə şişmə,
Bir də ki, alçalıb ayağa düşmə.
Elə bil şəh ilə dolubdu lalə,
Qızarır əlində qızıl piyalə.
İç, amma su kimi içərsə bir kəs
Meyin bu dünyada qədrini bilməz.

İBN YƏMİN

İstinad: (İbn Yəmin Əmir Fəxrəddin Mahmud - XIII əsr şairlərindəndir.

Yaxın Şərq poeziyasının qitə ustadı kimi tanınır. İbn Yəminin atası Azərbaycan Elxanilər sülaləsinə mənsub dövlət xadimi və görkəmli türk sərkərdəsi olmuşdur. O, Elxanilər tərəfindən Nişapura dövlət vəzifəsinə göndərilmiş, Fəxrəddin Mahmud da, burada anadan olub böyümüşdür.)
Bir gün İbn Yəmin dedi ki, söylə Ey atəş bəcəyi, nədir bu şölə? Gündüz olan kimi sönürsən müdam, Alışib yanırsan düşəndə axşam. Bəcək dilləndi ki:-
Ey İbn Yəmin! Gündüz də nur saçıb yanıram həmin. Fəqət, günəş göydə parlayan zaman, Görünməz nurumdan mənim bir nişan.

Bir kün qoca molla dayanaraq lal,
Coşmuş arvadına asırdı qulaq.
Cırnadıb arvadı daha da bu hal,
Onun sinəsinə çəkirdi min dağ.
Durub bu minvalla bir xeyli zaman,
Bir söz söyləmədən öz arvadına.
Molla tez güzkünü qapıb divardan,
Qorxunc sifətini göstərdi ona.
Qorxdu öz-özündən güzgüdə arvad,
Bir anlıq duruxdu, xəyala daldı.
Daha qoparmayıb o bir də, fəryad,
Ağzı açıq halda yerində qaldı.
Sonra da üzünü o tutub yana,
Qapıya üz qoydu sakitcə, dinməz.
Özü də özündən gələrək cana,
Qapıdan çıxaraq oldu görünməz.

Sənin də, ey Şəfi, bu nəğmələrin,
Əks edir hüsnünü axmaq kəslərin.
Dünyada eybinə kor olmayanlar,
Görüb bu güzküdə özünü anlar.

İtir ömrün bir zərrəsi hər bir nəfəslə,
Ötüb gedən geri dönməz, -ha onu səslə.
Gərək ola əvvəlindən nəcib məqsədin,
Qarşıdakı amalını edəsən yəqin.
Bu dünyaya gəlmək deyil sənin künaahın,
Boş keçibsə ömrün, ərşə çıxacaq ahın.

Kobud əllər toxunmasın gözəlliyə, olmaz gərək,
Əsil almaz qaşı mütləq cilalasın almaz gərək.

Əgər mənəşəb pilləsiylə qalxmaq istəsən,
Gərək mütləq iki şeyə aməl edəsən:
Dinmək lazım gələn yerdə, susasan gərək,
Susmaq lazım gələn yerdə, dillənəsən bərk.

Beşikdən ta qəbrə qədər yol var ki, şəksiz
Əldə əsa, ya əsasız keçməliyik biz.
Arasında bunun yalnız fərq var ki, bircə
Kim həyatda həmin yolu keçəcək necə!

Yer üzündə o adama olsun ki, əhsən
Deyə bilmir bu dünyaya vida edərkən:
"Bir günahım yoxdur, ancaq, çox olmuş ahım,
Bundan sonra yaxşı olsun təki, ilahim!"

Başqasının barəsində pis söz eşitsən,
Onu yayma heç bir zaman möhkəm saxla sən.
Asandırısa başqasının evini yıxmaq,
Çox çətindir amma, daşı daş ustə yığmaq:

Cansız bir baş qan qaraldıb korlayar meyli,
Başsız canın çox az olar insana xeyri.
Lakin, canla baş bir yerdə olarsa əgər,
Ömür daim rahatlıqla, rifahla keçər.

Gülüstandan əsib gələn ətirli külək,
Əziz dostum, söylə sənə vermirmi ürək?
Niyə onda bir xoş xəbər eşidəndə sən,
Özgəsinin sevincinə sevinməyəsən?
Bataqlığın üfunətli, pis havasından
Axı dostum, kənar gəzib daim qaçırsan.
Onda vurma bədxahlığın gölünə gəl, baş
Qeybət dolu məclislərdən qaçıb, uzaqlaş.

Tale bir töhfəni edərsə halal,
Onu əldə şərab, gülər üzlə al.
Özün bacarmasan gər bunu, heç vaxt
Səni padşah da, edəmməz xoşbəxt.

Şer deyən bir kimsənim sərrafdırsa əgər gözü,
Tapar əsil fikir üçün lazım olan əsil sözü.
Əsil şair olan kimsə, söz önündə qalmaz naçar,
Əsil evin qapısına tapıb salar əsil açar.

Nəğməsindən məscid havası gələn şairlərin,
Başları boşdur yəqin, ağılları deyil dərin.

Qulağı oxşayan boş hecalardan,
Min curə uydurma macəralardan,
Cənnət, cəhənnəmdən, dənizdən, çaydan,
Güldən və bulbuldən, günəşdən, aydan,
Hicrandan, vusaldan, qəmdən, kədərdən
Min dəfə çeynənmiş qafiyələrdən,
Şer quraşdırıb mızıldayanlar!
Sizə şair kimi min nifrətim var
Çunki tutduğunuz bu yol asandır,
Təkcə axmaqlarçun "ürəkaçandır". Şeriniz urəyi
gətirməz coşa, Qanan kəslər uçun bələdir başa!

SƏRV AĞACI

Azadlıq rəmzidir şux sərv ağacı,
Əyilib budağı toxunmaz yerə.
Ardınca cəzb edib o, nəzərləri

Daima ucalar nurlu göylərə.
Fırtınanı qopdu, küləkmi əsdi,
Tökülməz yarpağı, əyilməz qəddi.
Bilməz bu dünyada riyakarlığı,
Ülvidir, nəcibdir onun varlığı.
Qarışıq həyatın qəmindən uzaq,
Sakit məzarlıqdan göylərə qalxar.
Sərin kölgəsinə kim gəlsə qonaq
Dalınça göylərə boylanar, baxar.
Bir yaşıl qüllədir-ümid qülləsi,
Ucalıb təpəsi ərşə dayanar.
Altında gəmirər qurdlar məzarı,
Üstündə ulduzlar sayrışıb yanar.

Tulla gəl çadranı... görünsün uzun
Gül də gizlədərmə de ,bağda özün?!

Səni qadir allah, ey incə çiçək,
Yaratmış dünyaya verməkçün bəzək.
De, bunca lətafət, bunca məlahət,
Solsun dar qəfəsdə neyçün, nəhayət!

Tulla gəl çadranı... bilsin ki, dünya
Yoxdur yer üzündə sənə tək afət.
Qoy sənə nəzərin hər yana baxsın,
Baxışın qəlbləri yandırır yaxsın.
Pəmbə dodaqların təbəssümləri
Ətrafa nur yaysın, açsın səhəri.
Sənə, çadra kimi ey incə mələk,
Tək gecə zülməti olsun bürüncək.

Tulla gəl çadranı... hüsnün tək püsünü
İstambul soltanı görməmiş belə!
Uzun sıx kirpiklər arasındakı,
O aydın gözlərin-nurlu piyalə.
Aç qara gözü, çadranı tulla!
həyatda cəsur ol, yaşa qururla.

Bir mirzə uz tutub soruşdu məndən:
"Bizim şah haqqında nə fikirdəsən?
Söylə genişdirməyə ondakı ürək,
Sazdırmı ağılı da, qulaqları tək?- "
O da bir adamdır qalanlar kimi,-

Əba, əmmaməsi olanlar kimi.
Xalqın cahil, qorxaq, kor olduğunu
Bilib cəhalətdə saxlayar onu".

ŞAH ABBAS

Şah Abbasın bir vaxt zülmü yetmirdi sona,
Kim gəlirdi tullayırdı bir-bir zindana.
Məsləhətə qulaq asmaz, fikri qan idi.
Tanrısından üzü dönmüş hökmran idi
Sığmayırdı yerə-göyə şahlıq vüqarı,
Vəhşi kimi parçalardı qulluqçuları;
O müstəbid Hökm eləyib yerin üzünə,
Allah kimi baxırdı o, özü-özünə.
Düşüb müdrik adamlardan tamam uzağa,
Çevirirdi qulağını yalnız yaltağa.
Baxsa kəskin bir nəzərlə, bir insana
Bil ki, onun ömrü o gün yetərdi sona.
Şahdan xeyli zülm çəkmiş müğənni
Səlim, Dedi bir gün yuxarıya qaldırıb əlin:
"Ay camaat, dözürsünüz neyçin bu qədər,
Şah axmaqdır, siz özünüz ondan beşbətər!
hədə-qorxu bəsdır daha! Bir nəfər murdar,
Bu qədər in əl qolunu necə bağlayar?!" "
Şah küclüdür! Biz neynəyək özün də barı" "
Ələ salın, sınıb getsin tamam vüqarı,
Siz dəyişin, qorxub sizdən o da dəyişər,
Yoxsa ona heç bir tədbir eyləməz əsər",
Dünya görmüş müğənninin haqlı sözləri,
Açdı sanki birdən-birə bağlı gözləri.
Səhəri gün şah yenə də təkəbbür ilə,
Tərk eləyib sarayını çıxarkən çölə
Baxıb ona qəhqəhəylə güldü camaat,
Şah bu işə heyrət etdi donub qaldı mat,
Hiddətindən alını oldu tamam qapqara.
Baxdı odlu gözləriylə o, adamlara.
Xalqa onun kar etmədi qəzəbi bir an,
Güldü hərə bir tərəfdən daha ucadan.
Dörd tərəfdən qəh-qəh çəkən rəiyyət ilə,

Pıçıl다şıb gülüşürdü məiyyət belə.
Şah özü də birdən-birə qalıb çarəsiz,
Güldü bütün camaatla, göstərib xoş üz.
(Düz deyiblər, gülmək açar donuq məzacı),
Həmin gündən şah dəyişdi, xalq qaldı razı.
Camaatın şikayəti azaldı, kəsdi,
Şahın adı dildən-dilə dolaşdı gəzdi.

Tulla, Mirzə Şəfi, boş niyyətini,
Əl çək sərəməlikdən, sərvaxt ol, sorvaxt!
Sən öz hünərini, fərasətini
Ağıllı bir işə sorf eylə hər vaxq,
Bax gör, Mirzə hacı Aqası* birdən
İranda nə böyük bir cənab olub!
Əvvəl seçilməzdi heç birimizdən,
İndisə sinəsi nişanla dolub!
Sərf eylə quvvəni dövlətə sən kəl,
Xeyir verməmişən ona heç zaman. –
Axı, mən neyləyim: vəzir, vəkillər
Əksərən olurlar ən böyük nadan.

İstinad: (Mirzə Hacı Ağası –
Fətəli şahdan sonra hakimiyyət başına keçmiş
Məhəmməd şahın (1830-cu illər o sədr-əzəmi-baş naziri olmuşdur.
Hacı Ağa İran tarixində Ən qəddar və müstəbid dövlət başçılarından
olmuşdur. Rus səyyahı Beryozin onu "İran Rişelyesi" adlandırır. Mirzə
Şəfinin almanca əsərləri içərisində ona yazılmış bir neçə şəri var)

ŞAH MANİFEST YAZDI ƏLİYLƏ BİR GÜN

Şah manifest yazdı əliylə bir gün,
Güldü İran xalqı mat qaldı bütün.
"Neçə müdrikanə gözəl kəlamlar!"
Bir-bir sevindilər bütün adamlar.
Hamı bayram etdi: "Dünyada təksən
Ey böyük şahımız sənə min əhsən!"
Baxdı Mirzə Şəfi bir xeyli müddət,
Bu səslər qəlbində doğurdu heyrət: "
İran camaatı İranda, aman Gör necə baxır ki, şah ilə xana;
Onlar bir ağıllı iş görən zaman,

Tamam heyran qalıb sevinir buna".

Bir gün gedirdim mən bir dalda yolla,
Nəqafil qarşıma çıxdı bir molla. –
Ay Mirzə, xeyr ola nə olmuş yəni,
Heç görmək olmayır məsciddə səni? –
Çünki əziz dostum, qaralır qanım,
Səni görən kimi azır imanım.

Nə qədər olsa da qəm, qüssə, kədər,
Dünyada dərd varmı yoxsulluq qədər?
Yazıq insanları bu dərdli tilsim
Qoymur nə yaşasın, nə də ki, ölsün.
Məhv edib insanın diləklərini,
Tökdürür ömrünün çiçəklərini.
Ən möhkəm adamın girib qəsdinə,
Qırır qürurunu dəyib şəstinə.
Aqili axmaqdan eyləyir aslı,
Saxlayır qəlbini hüznü, yaslı.
Acı fəlakətlər törədir hər an,
(Axı yaşamağa yaranmış insan!) Yoxsulluq şairə bir boş məzardır, Sərvət
də, miknət də alçaqlardadır. Onların önündə əyilən bir baş Gərək ayaqlarda
əzilsin birbaş.

Ruhdan düşməməli, dərd, qəm nədir ki,
Bircə partlamasın qəlbimiz təki!
Zülmün bu dünyada hikməti yoxdur.
Hikmətin zülməsə davamı çoxdur.
Dərdü qəm əlində nə yan, nə inlə
Qovla sən onları nəğmələrinlə...

MİRZƏ ŞƏFİ VAZEHLƏ NACİ VƏ NASEHİN MÜŞAİRƏSİ

V a z e h Səbzpuş olmuş qədin ruxsari-atəşgunilə,
Musiyi-İmranə guya, Tur şəklin göstərür.
N a c i Tiğın almış dəstinə, ol çeşmi-cəlladın sənin,
Canə qəsd etmək dilər, məxmur şəklin göstərür.
Cismi-zarımdan çıxar hicrin əlindən lalələr,
Böylə bir təndir tənim, tənbur şəklin göstərür.

Xətti-rüxsarın edib tarac hüsnün mülkünü,
Bir xərabə şəhr içində mur şəklin göstərir.
Naseh Göz sirişgi mərdüməknin* nöqtəsin bərbad edib,
Aqibət bir gün olur kim, gur şəklin göstərir.
Tilbə könlüm tillər ilə asılıb, tildir səbəb,
Filməsəl, baxqan kəsə Mənsurşəklin göstərir.
Kəhraba dik rəngi-zərdim sanmağay bihudə kim,
Dərdi-eşqə uğramış, rəncur şəklin göstərir.
Dinu dil nəqdini isar etsə Naseh, tang imas,
Bir mühəqqər töhfə ilə mur şəklin köstərir.

İstinad: (Özbəkcədir. Göz bəbəyinin deməkdir Mənsur Həllaj məşhur sufilərdən olmuşdur. İslam dini və şəriətin ehkamlarını təftiş etmək ittihamilə 918-919-cu illərdə Bağdadda Xəlifə Müqqəddirbillah tərəfindən dara çəkilmişdir) .

FARSCA ŞERLƏR QƏZƏLLƏR

İstinad: (Sətri tərcümələr F. Sadıqzadəninindir)
O qəddu qamət xəyalımdan keçərkən,
Ah, könlümdən və yaşlı gözlərimdən nələr keçər!
Ey şeyx, yarın üzünə baxmağı mənə qadağan etmə,
Bəsirət əhlinin nəzərindən nələr keçdiyini sən nə bilirsən?
Günəş ayın yanından ötərkən onu yox etdiyi kimi,
Sən də mənim yanımdan ötüb keçərkən, varlığımı məhv edirsən.
Bunca ki, sən ətkəklərini yıxılmış aşiqindən çəkib uzaqlaşırısan,
Mənim qısa əllərim sənin kəməmindən bəs necə tuta biləcək?!
Vazehin şəri ona görə bu qədər şirin oldu ki,
O sənin ləlü şəkərindən söhbət açdı.

Sən ey bizimlə həmnişin olan, zahidlik dəftərini suya at,
Sən ey sabitqədəm dost, eşq yolundan qeyri bir yol tutma!
Bu qəmli aşiqdən yar məhəbbətindən qeyri bir şey soruşma,
Bu zavallı aşiqlə, dildar sehbətindən qeyri bir şey danışma!
O zamandan ki, mənim könül otağım onun xəlvətگاهی olmuş,
Hər tərəfə baxıram, ancaq onun şəklini görürəm.
Bu sərgərdan fələk ulduzlarla bəzənmiş kimi görünməsin.
Bəlkə, o da, bir aşiqdir, yar həsrətilə qan-yaş tökür!
Gül çağı, bahar vaxtı, tamaşa və şadlıq zamanıdır.

Qalx, çay kənarında mey məclisi qur, ney çal!
Vazeh yar qapısından gələn nəsimi duyunca torpaqdan baş qaldırar
Bəli, eşq ilə həlak olan məşuq ətrilə həyat tapar.
Çadırdı oturan gözəl saçlarını üzündən yığdı,
Məcaz zülmətindən həqiqət nuru parladı.
Göz dost gözündə, əl yar qoynunda qərar tutdu.
Eşq bir tərəfdən, hüsn o biri tərəfdən nazü- niyaza başladılar.
Onun qəbul otağına yol tapmaq hər xam adamın işi deyil,
İndi ki, belədir, otur, şam kimi alış, yan və döz. Mahmud
türbətindən cəza günü bu nida qopar:
"Əyaz qılınıcı ilə ölmüşə cənnət nə lazım?"
İstək kəhəri yarı yolda, məqsəd mənzili uzaqlarda qaldı.
İndi qarğa sədələri avarə Vazeh üçün cərəs sədələri
yerini utubdur. İstinad: (Burada Sultan mahmud Qəznəvi ilə (969-1030)
onun yaxın və sadıq dostu Əyaz arasında olan dostluğa işarə olunur; Karvan
zənkələrinin səsi) havaxta qədər o gözəl könlünü məndən ürkmüş
saxlayacaq, Havaxta qədər o, sevən aşiqinə laqeyd qalacaq?!

R Ü B A İ

Bizlərdən bir kişi bir qadını sevsə,
O, gözəl bir dost sayılar və ona nöqsan tutmaq yaxşı görünməz.
Bəs nə üçün qadın bir kişini sevsə,
Dünyanın gözüne xar və pozğun görünər?!

Mənim canım və qəlbim yarın bir busəsinə fəda
Mənim arzu və amalım ona fəda olsun.
Mən aşiqəm, onun eşqilə qəmə, dərdə düşmüşəm,
Mən şeyda bülbüləm, onun hicrilə belə ağlar olmuşam.

Yarla dodaq-dodağa durmaq, ah nə xoşdur!
Onunla qədəh ardınca qədəh doldurmaq, ah, nə xoşdur.
Püstə dodaqlı, şirin sözlü, gözəl bir sənəmi
Alıb ağuşa sıxmaq, ah, nə xoşdur!

HƏSB-HAL

hicran kecəsin möhnətini gər görə kafir,

Şək yoxdu ki, inkar eləməz ruzi-qiyamət.
Gər zahidi-xüdbin bilə zövqini vüsalın,
Cənnət tələbindən nə bulur geyri nıdamət!
Bu məsəl qələtdir ki, deyərlər gözdən gedən könüldən gedər.
Madam ki, gözdəydin, gözdə idin.
İndi ki, gözdən getdin, könüldəsən.
Göz ağlar kim, səni görməz, könül xud səndən ayrılmaz,
Məgər cismi-lətifin nəzənim, sərbəsər candır?
Məni eşqin oduna yandırdın,
Çünki gördün yanıram, yan durdun.

HƏSB-HAL

Yeni səfərə çıxan ayım!
Sən mənim nəzərlərimdən uzaqlaşarkən, közlərim bağrımdan yaş axıtdı.
Bu bir rəsmidir, qaydadır səfərə çıxanların dalınça su səpərlər.
Ah, o zaman ki, keçə zülmət çökür! Aşiqin həlakı bu ayrılıq keçəsindədir.
Ah, o zaman ki, gündüz cılvələnir! Ömür səadəti bu vüsal gündüzündədir.

İstinad: (Mirzə Şəfi Tiflisdə ikən bir qızı sevmişdir.
Onlar bir müddət bir-birilə dostluq etmişlər.
Nəhayət, qızı kənd əhlindən olan dövlətli bir oğlana ərə verib onları ayırmışlar.
Bu həsb-hal həmin münasibətlə yazılmışdır,
Əsər üç dildə Azərbaycan fars və ərəb dillərində nəzm və nəsrə yazılmışdır.
Mirzə Şəfi nəsr parçalarını səcili (qəfiyəli) nəsrə yazdığına görə, biz də tərcümədə onu mühafizə etməyə çalışdıq. (Red.)

hiçran gecəsin möhnətini gər görə kafir,
Şək yoxdu ki, inkar eləməz ruzi-qiyamət.
Gər zahidi xüdbin bilə zövqini vüsalın.
Cənnət tələbindən nə bulur qeyri-nıdamət?
Dostların ayrılıq zamanı bir-birilə vidalaşması bir rəsmidir qədim, məşuq
ətvari bir adətdir kərim. Bəs nə üçün o laf oldu, bu xılaf?
Ey şəhərin məşhur gözəli, nə üçün şəhərdən şəhərə uz tutdun,
O bədirlənmiş ay kimi dolanıb (uzaqlaşıb) hilalə döndün?
Səndən uzağa düşəndən bəri göz beləcə ciyər qanı axıdır.

Sənin uzünü doğrudan da, xəyaldan başqa qeyri yerdə görmək olmazmış!
Hansı yolun torpağı sənin al kəhərinin ayaq tozu sayəsində uca fələyə
qalxmışdır, hansı yol ayrıcına müşk qoxuyan tellərinin ətri üçün
Çin səhrası paxıllıq etməyə başlamışdır? Sən yəhər üstündə bu cəlvələnen
gözəlliyin, bu vüqarınla, Bu şəkli şəmayillə haraya ayaq qoysan,
Uca fələk həsədindən sənin qulağı sırğalı qulamın olar,
Yer isə, itaətindən öz alnına nökrçilik damğası vurur.
Bu məsəl qələtdir ki, deyərlər gözdən gedən könlədən ged
Madam ki, gözdəydin, gözdə idin. İndi ki, gözdən getdin, könlədən.
Göz ağlar kim, səni görməz, könlə xud səndən ayrılmaz,
Məgər cismi-lətifin nəzənim, sərbəsər candır?
Orda ki, könlə aydınlığı var, nə dua, nə səlam; orda ki, məhəbbət peyki var,
nə qasid, nə pəyam! Sənin vəsl otağına səba necə yol tapa bilər ki,
Oraya keçmək üçün mənim xəyal qasidim belə, acizdir!
Tərkibi-vücudum iqtizayi-vüsali mehrinlədir və ədəm imkanım qibleyi-
fəraqi-qəhrinlə. Məni eşqin oduna yandırdın,
Çünki gördün yanıram, yan durdun.
Qayıt, qayıt ki, sənsiz nə kgzdə nur, nə könlədə surur var.
Nə gülməyə bir həvəsim, nə söhbətə meylim
Nə oturmağa qərarım, nə getməyə təqətim qalmış.
Nə səbr etmək qüdrətim, nə ah çəkmək qüvvətim var
Canım dodağımda, közüm yollardadır.
Qayıt, qayıt öz günəş camalını göstər, üzündəki pərdəni at, aşiqlər məclisini
ziynətləndir.
Nə əlini kəsmək yeridir?
Əllə turünçü bir-birindən seçməyib, kəsmək təəccüblü bir şey deyil,
Sənin kəməndinin hər bir telində yüz başıkəsilmiş qərar tutmuşdur